

УДК 346.2:330.33

Я. О. МЕНІВ

аспірант кафедри господарського права
Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого, Харків
e-mail: yaroslava_n3luba@ukr.net

ПРАВОВІ ФОРМИ ОБ'ЄДНАННЯ ПІДПРИЄМСТВ У ГОСПОДАРСЬКІЙ ОРГАНІЗАЦІЇ ВЕЛИКОГО БІЗНЕСУ

У статті окреслено проблемні питання правової визначеності організаційно-правових форм функціонування великого бізнесу. Констатовано, що недосконале законодавче регулювання діяльності компаній холдингового типу створює ситуацію, коли поряд із формально утвореними холдингами на чолі з керуючою компанією в Україні функціонують корпоративні структури, які не пов'язані формальними зв'язками, але мають ознаки холдингових компаній. Обґрунтовано необхідність детальної законодавчої урегульованості.

Ключові слова: господарська організація, холдинг, економічна концентрація, правовий статус компаній великого бізнесу.

Постановка проблеми. Напрямок світових економічних процесів знаходиться під впливом глобалізації. Тому національні моделі постають перед вибором оптимальної моделі розвитку, що має враховувати особливості її господарської еволюції. Вирішальним фактором формування системи взаємодії, що дозволяє національній економіці інтегрувати на глобальний ринок, є діяльність корпорацій та їх об'єднань. Процеси консолідації, що спричинили значні зміни у середовищі національних підприємств, призвели до створення великих корпоративних структур, які спроможні забезпечити концентрацію капіталу, широко впроваджувати ноу-хау та залучати значні інвестиції. Це явище є об'єктивним. Тому дослідження проблеми корпоратизації економіки становить теоретичний та практичний інтерес. А недостатня наукова обґрунтова-

ність концепції розвитку корпоративних структур в умовах глобальної конкуренції визначає актуальність цієї статті.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика пошуку ефективних правових механізмів законодавчого закріплення правового режиму функціонування компаній холдингового типу розглядалася багатьма науковцями-господарниками, зокрема ця тема знайшла своє відображення у роботах Д. В. Задихайла, І. В. Лукач, І. С. Шиткіної.

Формулювання цілей. Метою цієї статті є дослідження правової характеристики організаційно-правових форм функціонування господарських організацій великого бізнесу.

Виклад основного матеріалу. На сьогодні доводиться констатувати, що внаслідок демонтажу планової економіки за допомогою процесів приватизації, до якої активно був залучений тіньовий капітал, в національній економіці були запуснені процеси економічної концентрації і формування потужних фінансово-промислових груп. Наслідком цих процесів стало утворення могутньої групи організацій великого бізнесу з монопольним становищем на відповідних ринках, які у різних правових формах здобувають все більшого впливу і визначають зміст державної економічної політики держави. Досвід країн з розвинутою економікою свідчить про те, що великі підприємства успішно діють як на внутрішньому, так і зовнішніх ринках. Як зазначає Є. В. Ковальов, унаслідок високого економічного потенціалу вони можуть працювати з дуже великими обсягами унікальної продукції, зберігати та розвивати високі технології, концентрувати групи висококваліфікованого персоналу, створювати умови для високоефективної праці, успішно конкурувати на світових ринках з фірмами інших країн. Таким чином, ефективно діяти у сучасних глобальних економічних процесах можуть переважно великі підприємства. Вони забезпечують конкурентоспроможність національної економіки за рахунок ефективних дій як на внутрішньому, так і, що дуже важливо, зовнішньому ринку [1, с. 89].

Необхідно констатувати, що становлення ринкових відносин і вплив глобалізації на вітчизняну економіку в Україні супроводжується процесами виникнення сучасних утворень корпоративного типу – холдингових компаній, промислово-фінансових груп та інших об'єднань підприємств. Однією з поширених структур, характерних для розвиненої ринкової економіки, є така форма організації, як холдинг (холдингова система).

Крім того, принципова новизна об'єднань комерційних організацій ринкового періоду полягає в переході від планових процесів централізації управління до корпоративної самоорганізації, заснованої на відносинах власності, економічної залежності, інших ринкових механізмах, а також до договірною

принципу об'єднання юридичних осіб на добровільній основі. Через це неминучим стало нове розуміння правової категорії «об'єднання».

Російський вчений М. І. Кулагін зазначив, що для сучасної капіталістичної економіки характерна поява різного роду об'єднань юридично самостійних суб'єктів (як правило, юридичних осіб), пов'язаних відносинами економічної залежності [2, с. 138–152].

Справедливо зазначити, поняття організацій великого бізнесу розглядається здебільшого в економічному контексті. Поряд із цим законодавець намагається перевести його у правове поле. Це підтверджується закріпленням у законодавстві поняття «великих платників податків», що по суті означає визнання державою феномену великого бізнесу, а також закріплення поняття економічної концентрації та контроль за нею.

Крім того, у гл. 12 Господарського кодексу України «Об'єднання підприємств» зазначено такі організаційно-правові форми, у яких можуть здійснювати господарську діяльність організації великого бізнесу такі, як концерн, асоціації, корпорації, консорціуми, об'єднання підприємств холдингового типу та інші об'єднання. Отже, законодавець залишає цей перелік відкритим, що дає можливість у перспективі унормувати та утворити об'єднання і інших типів.

Проте справедливо відмітити, що правові форми типу асоціацій, корпорацій, консорціумів, концернів характерні та успішно діють за адміністративно-командного типу економіки, коли держава виступає єдиним власником та акціонером. Однак добровільність та в окремих випадках договірний характер об'єднань членів господарських організацій такого типу робить вищезазначені організаційно-правові форми нестабільними з проблематичністю реалізації довгострокових економічних стратегій розвитку.

Також спробою урегулювати на законодавчому рівні господарсько-правову діяльність великого бізнесу був Закон України «Про промислово-фінансові групи України», який втратив чинність. У цьому законі фінансово-промислові групи (далі – ФПГ) розглядалися як об'єднання виробничих і торгових підприємств з кредитно-банківськими установами, що трансформується у великі багатогалузеві господарські системи зі спільною економічною стратегією та внутрішнім товарообігом. ФПГ була організаційною оболонкою фінансового капіталу, що закріплювала єдність виробничих, фінансових та інших інтересів низки компаній та банків [3, с. 824].

Крім того, 1996 р. було затверджено положення про створення (реєстрацію), реорганізацію та ліквідацію промислово-фінансових груп. Господарський кодекс України сприяв подальшому розвитку законодавства щодо ФПГ (ст. 125), де були визначені основні засади функціонування ФПГ. Але зали-

шився ряд невирішених проблем, які перешкоджали функціонуванню, а також поширенню ФПП в Україні. Таке об'єднання також більш підлаштоване для підприємств державного сектору економіки. Не сприяло ефективній діяльності ФПП обмеження законом ролі банківського капіталу, а орієнтація тільки на підтримку державного капіталу. Закон був орієнтований тільки на створення груп із замкнутим виробничим циклом та чітким визначенням кінцевої продукції [4].

Тому практика застосування вищевказаного закону не підтвердила доцільності створення ФПП, що мало наслідком втрату його чинності.

Системи суб'єктів господарської діяльності великого бізнесу здійснюють узгоджену економічну діяльність, що спрямована на зміцнення економічного впливу на ринку шляхом економічної концентрації. Це відбувається у встановлених законом правових формах, а саме у формі створення так званих асоційованих підприємств. Це дозволяє господарським організаціям великого бізнесу створювати у цілій низці галузей вітчизняної економіки олігополістичні структури розподілу потужностей шляхом об'єднанням економічних активів.

Статтею 126 Господарського кодексу України (далі – ГК України) визначено, що асоційовані підприємства (господарські організації) – це група суб'єктів господарювання – юридичних осіб, пов'язаних між собою відносинами економічної та/або організаційної залежності у формі участі в статутному капіталі та/або управлінні. Залежність між асоційованими підприємствами може бути простою і вирішальною.

Проте варто вказати, що найчастіше організації великого бізнесу створюються у формі об'єднання компаній холдингового типу з розгалуженою системою корпоративних (дочірніх) підприємств, об'єднаних холдинговою компанією, що є найефективнішим інструментом здобуття стратегічно-тактичних цілей підприємств із потужною концентрацією капіталу. Це зумовлено тим, що господарські організації великого бізнесу, як правило, акумулюють значний капітал, а тому переваги створення холдингових та дочірніх компаній пов'язані з ефектом масштабу виробництва. Об'єднуючи виробничий потенціал різних підприємств і господарських організацій, холдингові компанії можуть досягти за рахунок зменшення витрат і перерозподілу прибутку більшої ефективності у своїй діяльності [5, с. 9]. Крім того, об'єднання у холдингову групу дозволяє консолідувати значні кошти, що, у свою чергу, полегшує проведення деяких процесів у бізнесі фірми, наприклад рекламної компанії, розробки інноваційної продукції та налагодження випуску інноваційної продукції.

Справедливо зазначити, що з точки зору прозорості для державного регулювання за діяльністю холдингова компанія є найефективнішою формою кооперації в економіці. Зокрема, для забезпечення прозорості в податково-

правових відносинах та уникнення відповідних негативних економічних явищ, як, наприклад, використання внутрішнього трансфертного ціноутворення, що спостерігається у вертикально структурованих холдингах.

Поява ж холдингових компаній в Україні, як вказує І. В. Лукач, зумовлена низкою причин економічного характеру, а також необхідністю модифікації старої моделі вертикального управління державними підприємствами на засадах ринкової економіки та загальною тенденцією країни з перехідною економікою до високої концентрації капіталів [5, с. 208].

Як правило, мотивами створення холдингових компаній серед господарських організацій великого бізнесу є такі:

1) створення холдингової групи дозволяє консолідувати значні кошти, що дозволяє полегшити проведення деяких бізнесових процесів фірми (наприклад, рекламної кампанії);

2) консолідація діяльності групи підприємств з метою зменшення податкових платежів, що досягається шляхом укладення угод між підприємствами, відповідно до яких їх прибутки чи збитки переводяться безпосередньо до головної компанії, що дає можливість враховувати збитки одного підприємства та прибутки іншого для сплати податків з решти частини прибутку [6];

3) збільшення обсягу продажу товарів;

4) диверсифікація ризиків [7].

Збитки або навіть банкрутство одного з членів холдингової групи, хоч і мають негативні економічні наслідки для інших членів, але, як правило, не призводять до великих збитків чи банкрутства групи в цілому. Це досягається за рахунок розмежування сфер економічної діяльності і створення у цих сферах юридичних осіб [8];

5) створення додаткових виробничих потужностей у результаті специфічного об'єднання підприємств;

6) проникнення через дочірні підприємства на нові ринки продукції [9];

7) проведення загальної технічної, економічної, кадрової політики та здійснення контролю за дотриманням спільних інтересів підприємств;

8) відокремлення ліцензійних видів діяльності (банківська, страхова) [10];

9) зниження собівартості продукції за рахунок єдиного підходу до маркетингової політики (вироблення єдиних ноу-хау, франчайзингових договорів) [11, с. 60];

10) проведення загальної технічної, економічної, кадрової політики та здійснення контролю за дотриманням спільних інтересів підприємств.

Однак варто зазначити, що сучасні об'єднання підприємств холдингового типу великого бізнесу, що за ступенем консолідації активів, кількісними та якісними показниками їх питомої ваги в масштабі економіки України як такої

утворені та структуровані у формах, що імперативно майже не врегульовані чинним законодавством України. Створення таких груп у сфері господарювання ґрунтується на використанні диспозитивності правового регулювання відносин організації господарської діяльності такої форми [12, с. 28].

Нормативне регулювання діяльності компаній холдингового типу закріплене у Законі України «Про холдингові компанії України» (далі – Закон) від 15 березня 2006 р. Крім того, окремі положення щодо об'єднань підприємств, які стосуються і правового статусу холдингів, містяться у Господарському кодексі України, Законі України «Про акціонерні товариства» і деяких підзаконних нормативно-правових актах.

Якщо порівняти правове забезпечення холдингів в нашій країні і у світі, то в багатьох розвинених державах відсутні спеціальні законодавчі акти про холдинги, у тому числі в Німеччині, Франції, Великій Британії, Бразилії, Ірландії. У цих країнах правове забезпечення об'єднань юридичних осіб здійснюється за допомогою законодавства, що регулює організаційно-правові форми учасників таких об'єднань [13, с. 143].

У ст. 1 Закону України «Про холдингові компанії України» зазначено, що холдингова компанія – це акціонерне товариство, яке володіє, користується та розпоряджається холдинговими корпоративними пакетами акцій (часток, паїв) двох або більше корпоративних підприємств.

Проте, наприклад, І. В. Лукач звертає увагу, що таке визначення суттєво відрізняється від поняття, визначеного до цього у Господарському кодексі, де під холдинговою компанією розумівся суб'єкт господарювання, що володіє контрольним пакетом акцій дочірнього підприємства (підприємств), і між ними встановлюються відносини контролю-підпорядкування відповідно до вимог Господарського кодексу. Тобто холдинговою компанією міг бути будь-який суб'єкт господарювання, який за своєю природою може володіти корпоративними правами, тоді як у чинному законодавстві йдеться лише про публічні акціонерні товариства [5, с. 44].

Для сучасних організаційно-правових форм великого бізнесу характерний еволюційний сценарій розвитку. А із визначення, що міститься у Законі, стає зрозумілим, що дочірні підприємства можуть утворюватися лише у формі публічних акціонерних товариств, що мають корпоративні права. Проте в умовах ринкової економіки часто виникає ситуація, за якої підприємства холдингового типу утворюються стихійно, шляхом об'єднання декількох господарюючих суб'єктів, які не завжди функціонують у формі публічного акціонерного товариства. Це можуть бути і просто приватні підприємства. Господарська організація, що створена в будь-якій іншій організаційно-правовій формі, ніж

публічне акціонерне товариство, навіть за умови володіння, користування та розпорядження холдинговими корпоративними пакетами акцій (часток, паїв) надзвичайно великої кількості відповідних підприємств не може бути кваліфікована як холдингова компанія. Це не перешкоджає визнавати такі компанії асоційованими підприємствами, пов'язаними особами згідно із ГК України, Законом України «Про акціонерні товариства», Податковим кодексом України тощо. Такий порядок, як зазначає Д. В. Задихайло, виводить за дужки правової кваліфікації численні випадки створення, зокрема, так званих сімейних холдингів. Важливо підкреслити інше, названим визначенням створюється ситуація, коли формально феномен холдингових груп суб'єктів господарювання законодавцем ураховано, але таким чином, що застосувати створену конструкцію до реальних суспільних відносин консолідації економічних активів не уявляється можливим [14, с. 123].

А отже, вимога, яку ставить законодавець до організаційно-правової форми залежних підприємств у структури холдингової компанії видається необґрунтованою.

У той же час слід визнати, що суттєві недоліки законодавства дозволяють підприємствам великого бізнесу, які створені у формі холдингових компаній, реалізовувати окремі економічні стратегії. Наприклад, це трансфертне ціноутворення, створення офшорних центрів прибутку тощо.

Крім того, недосконале правове регулювання діяльності великих суб'єктів господарювання призводить до зниження ефективності, а іноді до унеможливлення контролю за їх діяльністю. Зокрема, це проявляється у дисфункціональному законодавчому закріпленні господарсько-правових форм функціонування великого бізнесу. Закон України «Про холдингові компанії в Україні», як показала практика, не забезпечує стійкості і прозорості холдингових відносин. Це призводить до відсутності розуміння того, що насправді відбувається у структурі холдингового ланцюга, а також до появи субхолдингових відносин, вертикальних холдингів.

Крім того, на практиці це призводить до тінізації діяльності організацій великого бізнесу. Так, декілька господарських організацій функціонують під контролем єдиного «центру» без утворення компанії холдингового типу, що унеможливорює прозорість господарської діяльності. Отже, поняття компанії холдингового типу має бути розширене для того, щоб підконтрольні суб'єкти господарювання могли існувати не лише у формі приватного акціонерного товариства, а і у формі, наприклад, товариства з обмеженою відповідальністю.

Однак слід констатувати, що зазначений вище Закон України «Про холдингові компанії України» має однобічне функціональне призначення. Його

основним призначенням є створення правової форми функціонування державних холдингових компаній. Питання ж функціонування недержавних холдингових компаній врегульовані фрагментарно. Як зазначає Д. В. Задихайло, такий варіант урегульованості законодавством відповідає інтересам існуючих в Україні холдингових груп та ними власне і інспірується через представників в органах державної влади [15, с. 55].

Висновки. 1. Господарські об'єднання, що функціонують у вигляді асоціацій, більш пристосовані до вимог і особливостей ринкової економіки. Крім того, якщо асоційовані підприємства характеризуються наявністю відношення контролю-підпорядкування між членами, то господарські об'єднання інших типів не мають такої характеристики. У холдингових компаній це тримається на основі організаційно-господарських повноважень, які виникають шляхом отримання корпоративних прав. Проте справедливо відмітити, що правові форми типу асоціацій, корпорацій, консорціумів, концернів характерні та успішно діють за адміністративно-командного типу економіки, коли держава виступає єдиним власником та акціонером. Однак добровільність та в окремих випадках договірний характер об'єднань членів господарських організацій такого типу робить зазначені вище організаційно-правові форми нестабільними з проблематичністю реалізації довгострокових економічних стратегій розвитку.

2. Об'єднання господарських підприємств у компанії холдингового типу характерне для країн з розвинутою економікою, що дозволяє у свою чергу проводити спільну економічну політику.

3. Закон України «Про холдингові компанії» має суттєві недоліки і зорієнтований на регулювання відносин, що виникають у державних холдингових компаній, що пов'язано з моментами корпоратизації, які відбулися в минулому в Україні. Але у приватному секторі економіки асоційовані ланцюги між асоційованими підприємствами виникають в процесі еволюційного розвитку, як правило, шляхом придбання часток у статутному капіталі підприємства або шляхом створення цілої низки підприємств з одним бенефіціарним власником.

У такому випадку об'єднання підприємств з єдиною економічною стратегією де-факто існує, але де-юре вони не підпадають під визначення господарських об'єднань, а саме асоціацій, концернів, корпорацій, консорціумів. А також не підпадають під характеристики компаній холдингового типу. Тому законодавець змушений акцентувати увагу на самому характері відносин контролю-підпорядкування між підприємствами-членами таких об'єднань. У цьому сенсі законодавство, що регулює діяльність об'єднань підприємств, містить численні прогалини.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Ковальов Є. В. Вплив малого, середнього та великого бізнесу на конкурентоспроможність економіки [Електронний ресурс] / Є. В. Ковальов. – Режим доступу: http://www.nbuu.gov.ua/old_jrn/natural/vcpi/TPtEV/2009_6/6_2009/15_Kovalev.pdf.
2. Кулагин М. И. Избранные труды / И. М. Кулагин. – М. : Статут, 1997. – 330 с.
3. Егоров С. Создание интегрированных структур в высокотехнологическом комплексе / С. Егоров, С. Маринин // Экономист. – 2004. – № 6. – С. 30–32.
4. Пономаренко Є. Б. Фінансово-промислові групи в Україні та організаційні механізми їх удосконалення [Електронний ресурс] / Є. Б. Пономаренко. – Режим доступу: <http://www.stattionline.org.ua/ekonom/75/11558-finansovo-promislovi-grupi-v-ukra-%D1%97ni-ta-organizacijni-mexanizmi-%D1%97x-udoskonalennya.html>.
5. Лукач І. В. Правове становище холдингових компаній : монографія / І. В. Лукач. – Київ : Юрінком Інтер, 2008. – 240 с.
6. Уманців Ю. Холдингові компанії – сучасні форми інтеграції підприємств / Ю. Уманців, Г. Уманців // Підприємництво, госп-во, право. – 2010. – № 3. – С. 107–112.
7. Пасічник Т. П. Перспективи розвитку інтегрованих корпоративних структур / Т. П. Пасічник // Фінанси України. – 2008. – № 12. – С. 129–131.
8. Скловский К. И. Собственность в гражданском праве : учеб. практ. пособие. – 3-е изд. / К. И. Скловский. – М. : Дело, 2002. – 182 с.
9. Зиновьева М. Холдинги, финансово промышленные группы / М. Зиновьева // Право и экономика. – 2009. – № 4. – С. 15–21.
10. Молотников А. Холдинги: причины создания и способы образования / А. Молотников // Юрист. – 2009. – № 5. – С. 36–40.
11. Кушнір А. І. Особливості та мотиви створення холдингових компаній в Україні / А. І. Кушнір // Формування ринкової економіки. – 2012. – № 28. – С. 55–62.
12. Задихайло Д. В. Правові засади формування та реалізації економічної політики держави : автореф. дис. ... д-ра юрид. наук / Д. В. Задихайло. – Харків, 2013.
13. Мартинюк Н. Р. Порівняльно-правова характеристика холдингів і холдингових компаній за законодавством іноземних держав [Електронний ресурс] / Н. Р. Мартинюк // Актуальні проблеми вдосконалення чинного законодавства України. – 2014. – Вип. 36. – С. 142–154. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/arvchzu_2014_36_16.
14. Задихайло Д. В. Господарсько-правова політика щодо об'єднань асоційованих підприємств холдингового типу / Д. В. Задихайло // Вісн. Нац. ун-ту «Юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого». Серія : Економічна теорія та право. – Харків : Право. – 2012. – № 2(9). – С. 119–130.
15. Задихайло Д. В. Холдингові об'єднання як форма концентрації економічної влади: правові позиції / Д. В. Задихайло // Юрист України. – № 4(25). – 2013. – С. 50–57.

REFERENCES

1. Kovalov Ye. V. (2009). Vplyv maloho, serednoho ta velykoho biznesu na konkurentospromozhnist ekonomiky. Retrieved from: http://www.nbu.gov.ua/old_jrn/natural/vcpi/TPtEV/2009_6/6_2009/15_Kovalev.pdf.
2. Kulagin M. I. (1997). Izbrannyye trudyi. M. Statut (v serii «Klassika rossiyskoy tsivilistiki»).
3. Egorov S., Marinin S. (2004). Sozdanie integrirovannykh struktur v vyisokotekhnologicheskome komplekse. Ekonomist. 6.
4. Ponomarenko Ye. B. (2009). Finansovo-promyslovi hrupy v Ukraini ta orhanizatsiini mekhanizmy yikh udoskonalennia. Visnyk Zhytomyrskoho derzhavnogo tekhnolohichnoho universytetu, 2(48). Retrieved from: <http://www.stationline.org.ua/ekonom/75/11558-finansovo-promislovi-grupi-v-ukra-%D1%97ni-ta-organizacijni-mexanizmi-%D1%97x-udoskonalennya.html>.
5. Lukach I. V. (2008). Pravove stanovyshe kholdynhovykh kompanii: monohrafiia. K. Yurinkom Inter.
6. Umantsiv Yu., Umantsiv H. (2010). Kholdynhovi kompanii – suchasni formy intehratsii pidpriemstv. Pidpriemnytstvo, gospodarstvo, pravo. 3.
7. Pasichnyk T. P. (2008). Perspektyvy rozvytku intehrovanykh korporatyvnykh struktur. Finansy Ukrainy. 12.
8. Sklovskiy K. I. (2002). Sobstvennost v grazhdanskom prave: Ucheb. prakt. posobie. M. Delo.
9. Zinoveva M. (2009). Holdingi, finansovo promyishlennyye gruppyi. Pravo i ekonomika. 4.
10. Molotnikov A. (2009). Holdingi: prichyny sozdaniya i sposoby obrazovaniya. Yurist. 5.
11. Kushnir A. I. (2012). Osoblyvosti ta motyvy stvorennia kholdynhovykh kompanii v Ukraini. Formuvannia rynkovo ekonomiky. 28.
12. Zadykhaylo D. V. (2013). Pravovi zasady formuvannia ta realizatsii ekonomichnoi polityky derzhavy: avtoreferat ... d-r yurydychnykh nauk. Kharkiv. MON Ukrainy Nats. un-t “Yurydychna akad. Ukrainy im. Ya. Mudroho”.
13. Martyniuk N. R. (2014). Porivnialno-pravova kharakterystyka kholdynhiv i kholdynhovykh kompanii za zakonodavstvom inozemnykh derzhav. Aktualni problemy vdoskonalennia chynnoho zakonodavstva Ukrainy. 36. Retrieved from: http://nbuv.gov.ua/UJRN/apvchzu_2014_36_16.
14. Zadykhailo D. V. (2012). Hospodarsko-pravova polityka shchodo obiednan asotsiovanykh pidpriemstv kholdynhovoho typu. Visnyk Natsionalnoho universytetu «Yurydychna akademiia Ukrainy imeni Yaroslava Mudroho». Serii: Ekonomichna teoriia ta pravo. 2 (9).
15. Zadykhailo D. V. (2013). Kholdynhovi obiednannia yak forma kontsentratsii ekonomichnoi vlady: pravovi pozytsii. Yuryst Ukrainy. 4(25).

Стаття надійшла до редакції 06.03.2017.

Я. А. МЕНИВ

аспирант кафедры хозяйственного права Национального юридического университета имени Ярослава Мудрого, Харьков

ПРАВОВЫЕ ФОРМЫ ОБЪЕДИНЕНИЯ ПРЕДПРИЯТИЙ В ХОЗЯЙСТВЕННЫЕ ОРГАНИЗАЦИИ БОЛЬШОГО БИЗНЕСА

В статье очерчены проблемные вопросы правовой определенности организационно-правовых форм функционирования большого бизнеса. Констатировано, что несовершенное законодательное регулирование деятельности компаний холдингового типа создает ситуацию, когда рядом с формально образованными холдингами во главе с управляющей компанией в Украине функционируют корпоративные структуры, которые не связаны формальными связями, но имеют признаки холдинговых компаний. Обоснована необходимость детальной законодательной урегулированности.

Ключевые слова: хозяйственная организация, холдинг, экономическая концентрация, правовой статус компаний большого бизнеса.

Ya. O. MENIV

PhD. Student of the Economic Law Department, Yaroslav Mudryi National Law University, Kharkiv.

LEGAL FORMS OF THE BUSINESS COMBINATIONS IN THE ECONOMIC ORGANIZATIONS OF BIG BUSINESS

Problem setting. The decisive factor for the formation of system of interaction that allows to integrate national economy to the global market is the activity of corporations and its associations. That is why study on corporatization economy is theoretical and practical interest.

Recent research and publications analysis. This issue was considered by some scientists and business executives, in particular D. V. Zadykhaylo, I. V. Lukach, I. S. Shitkina

Paper objective. The purpose of this article is to study the economic and legal characteristics of the organizational and legal forms of the functioning of economic organizations of big business.

Paper main body. More often, big business organizations are created in the form of a consolidation companies of a holding type with an extensive system of corporate (affiliated) enterprises united by a holding company. This is due to the fact that the economic organizations of big business accumulate significant capital, and therefore the advantages of creating holding and affiliated companies are associated with the effect of scale production. Uniting the productive capacity of various companies and business organizations holding companies can achieve greater efficiency in their activities by reducing of costs and the redistribution of profits.

The evolutionary scenario is typical for modern organizational and legal forms of big business. And from the definition contained in the Law, it becomes clear that subsidiaries can be created only in the form of public joint-stock companies that have corporate rights. However, there is often a situation in which enterprises of holding type are formed spontaneously by combining several economic entities that do not always function in the forms of PJSC.

Economic organization formed in any organizational and legal form than public joint-stock company, cannot be qualified as a holding company. This does not preclude the recognition of such companies by associates, affiliated persons, related persons under the Economic Code of Ukraine, the Law of Ukraine “On Joint Stock Companies”, the Tax Code of Ukraine and others.

Conclusions of the research. It is regrettable to note that the Law of Ukraine “On Holding Companies” has significant disadvantages and is aimed at regulating relations that arise in state holding companies, which is connected with the moments of corporatization that occurred in the past in Ukraine. But in the private sector of the economy, associated circuits between associated enterprises arise in the course of evolutionary development, usually by acquiring stakes in the authorized capital of the enterprise or by creating a number of enterprises with another beneficial owner.

Short Abstract for an article

Abstract. The problematic issues of legal certainty of the organizational and legal forms of functioning big business are indicated in the article. The author ascertained that imperfect legislative regulation of the activities holding type of companies creates a situation where, along with formally formed holdings headed by a management company in Ukraine, corporate structures function that are not bound by formal connections but have signs of holding companies. The author substantiated necessity of detailed legislative settlement.

Key words: economic organization, holding, economic concentration, the legal status of big business companies.